

***Ferides obertes* - Gillian Flynn**

El començament de *Ferides obertes*, de Gillian Flynn, no destaca pas per l'originalitat: Camille Preaker, periodista de trenta-pocs anys d'un diari de segona fila de Chicago, viatja al poble de Wind Gap (dos mil habitants, Missouri) per informar sobre la desaparició d'una nena. No es pot descartar que els fets estiguin vinculats a l'assassinat recent d'un altre infant del mateix poble, encara no resolt.

El viatge de Camille és un retorn, ja que va néixer i créixer a Wind Gap. A mesura que anem llegint, ens anem assabentant que la seva germana va morir quan ella era adolescent, que les relacions amb la mare no són bones, que la seva germanastra Amma, de tretze anys, mostra una personalitat que per ser discrets ens limitarem a qualificar de complexa. En resum: tots els personatges són femenins i problemàtics. Ni tan sols Camille se'n salva, ja que en moments de crisi s'ha anat tatuant amb ganivet desenes de paraules per tot el cos, per la qual cosa sempre duu pantalons i mànigues llargues i no té relacions íntimes des de fa més d'una dècada.

No tarda a aparèixer el cos mutilat de la nena desapareguda. Mentrestant, Camille s'instal·la a casa de la seva mare, parla amb antigues companyes d'institut, amb testimonis oculars, amb les amigues de la seva germanastra. A tot arreu hi troba mesquinesa i prejudicis, frivolitat i tancament. Un dels personatges més rellevants és la germanastra Amma: seductora, histèrica, agressiva, una actualització de Lolita Haze que fa pensar en l'Eva Rachel Wood de *Thirteen* però amb l'obsessió que tenia el protagonista del conte *Berenice*, d'Edgar Allan Poe. A les pastilles d'èxtasi i el sexe despreocupat hi afegeix una crueltat que adopta la forma de tortura a animals domèstics i de *bullying* –no només oral- a les nenes més dèbils del rodal, i també a la colla d'incondicionals que l'enalteixen.

Càstigs i sobreprotecció

Gillian Flynn excel·leix en el retrat del poble, governat per dones riques i ocioses, més recargolades que intel·ligents. Les relacions competitives i humiliants que s'estableixen entre les mares que es reuneixen al club de tennis no difereixen gaire de les que es desenvolupen en el cercle d'Amma, i tampoc de les que protagonitzava Camille quan era adolescent. Però el personatge més inquietant del llibre és sens dubte la mare, propietària de la indústria porcina que dona vida a Wind Gap, i que concentra en una sola persona un índex tan elevat de complexos que al seu costat el Norman Bates de

Psycho sembla un tocat de l'ala inofensiu. Les automutilacions de Camille, la truculència d'Amma i també la mort de la germana de totes dues semblen fruit de les maquinacions de la mateixa dona, que odia els nens i que es defineix a còpia de càstigs i de sobreprotecció malaltissa. “No m’ha dit mai que m’estima”, diu Camille, “i jo no ho he donat mai per fet. Ella em cuidava. M’administrava”. La cadena de frustracions sembla originar-se en l’àvia, i passa de mares a filles mentre els marits es limiten a beure en silenci i mirar cap a una altra banda. ¿Hi ha res més inquietant que una mare que no estima els fills, que una mare que suplica “Necessita’m”? Doncs sí: una mare que pateix la síndrome de Münchhausen per poders, és a dir, que és capaç de provocar malalties en el fill per sentir-se útil, respectada i poderosa. Com deia Nietzsche, cal tornar el mal, però no necessàriament als que ens l’han fet.

Els únics personatges del llibre amb una ment aparentment sana tenen en comú que són homes i que no han crescut a Wind Gap. Un és el director del diari de Chicago, nexa telefònic regular entre Camille i la normalitat. L’altre és el germà d’una de les víctimes, sobre el qual recauen les sospites dels assassinats perquè no és fill del poble i per tant la seva culpabilitat exoneraria de responsabilitat els nadius. L’últim és el policia que arriba de Kansas City, un home de món i un professional. Amb els dos últims, Camille hi tindrà unes relacions tan malsanes com tot el que l’envolta en aquest indret que concentra el pitjor de tots els pobles civilitzats.

Feminitat gòtica

Durant la lectura del llibre, no podia deixar d’imaginar-me Camille com Amy Lee, la cantant del grup Evanescence, a mig camí entre el dark rock i el gothic metal: pàl·lida, vestida de negre, sorgida de l’Amèrica profunda amb la fotogènia de la suïcida potencial. Més enllà de la violència, *Ferides obertes* es pot llegir com una contribució diguem-ne gòtica al coneixement de la psicologia femenina: “A vegades penso que les dones portem la malaltia a dins, que només espera el moment oportú per desenvolupar-se. N’he conegut tantes, de dones malaltes, a la meua vida. Dones amb dolors crònics, amb malalties eternament covades. Dones amb afeccions. Els homes, és clar, es trenquen ossos, tenen mals d’esquena, els operen una o dues vegades, els extreuen les amigdales, els implanten un maluc de plàstic lluent. Les dones es consumeixen.” Més enllà de l’horror de l’adolescència, del drama de la maternitat, de la petitesa moral de la tribu, l’autora insinua algun origen genèric –de gènere- en la violència que exerceixen les dones contra les dones en aquest llibre. Al capdavall, entre Camille i Amma les

diferències són de grau. Una diu: “Feu-me el que vulgueu, però vull saber que us agrado”. L'altra, en canvi, ordena: “Fes el que jo vull, potser m'agradaràs i tot”. ¿Tot plegat és el resultat de tenir una mare incapaç d'estimar? Les noies populars poden ser les més cruels. Poder i identitat: m'agradaria saber què pensa d'aquest llibre una altra Camille, la Paglia, l'autora postfeminista de *Vamps & Tramps*.

Gillian Flynn (Kansas, 1971) ha publicat tres novel·les, dues de les quals ha traduït RBA-La Magrana. La tercera, *Gone girl* (en català, *Perduda*), va tenir el mèrit de destronar *50 ombres de Grey* i aviat es durà a la pantalla. *Sharp Objects* (en català, *Ferides obertes*), la primera que va escriure, abusa menys dels toms argumentals i s'aplica a la construcció d'una atmosfera malsana. Si *Perduda* explora el matrimoni, *Ferides obertes* dissectiona la família, i sobretot la maternitat. En tots els casos, s'interna en territoris poc explorats de la novel·la negra (si exceptuem la feina de la pionera Patricia Highsmith): l'ansia d'emulació de les amigues molt amigues, la gelosia fraternal, el dolor de la diferència, el desig d'atenció que es converteix en crim, el sexe compensatori, l'instint maternal desviat. L'infern no són els altres, sinó nosaltres mateixos, magnificats per Gillian Flynn com en un laboratori per la concentració d'adolescència, alcohol, feminitat i familiaritat. Al capdavall, el més horrible de *Ferides obertes* és que ens pot recordar –augmentats fins a la caricatura- trets de la nostra pròpia adolescència, del nostre propi entorn.

Devem totes dues novel·les al meu traductor de capçalera, Ferran Ràfols Gesa. En contraposició a l'anglització galopant que s'estén en el món de les imprecacions, i que es resumeix en el *joder* que ha envaït pantalles i carrers, aquest llibre insisteix en tot de renecs genuïns: *hòstia puta, per l'amor de Déu, hòstia, collons, càgom déu*. En moments de crisi lingüística, i també si volem mantenir la versemblança de llibres com aquest, no podem deixar-nos endur per la simplificació. Qui perd les imprecacions, perd la identitat.